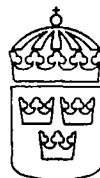

Regeringens proposition

1985/86: 52

om förbud mot införsel av jordbruksvaror
från Sydafrika, m. m.

Prop.
1985/86: 52

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 24 oktober 1985 för de åtgärder och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Mats Hellström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till en lag om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika och en lag som ger kommuner och landstingskommuner rätt att vid upphandling vidta bojkottaktioner mot den sydafrikanska apartheidpolitiken. Vidare föreslås att en särskild straffskala för grova brott införs i lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner.

I propositionen begärs också riksdagens godkännande av regeringens beslut den 24 oktober 1985 att sätta 3 § lagen om vissa internationella sanktioner i tillämpning för ett förbud mot införsel av det sydafrikanska guldmyntet Krugerrand.

Slutligen lämnas i propositionen en redogörelse för de övriga åtgärder som regeringen har vidtagit under hösten 1985 och som ytterst riktar sig mot apartheid i Sydafrika.

Den föreslagna lagstiftningen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1986. Regeringens beslut om förbud mot införsel av Krugerrand träder i kraft den 1 december 1985.

Lag om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Varor hänförliga till 1–24 kap. lagen (1977:975) med tulltaxa får inte föras in i landet, om varorna har sitt ursprung i Sydafrika.

Förbudet omfattar inte införsel under sådana omständigheter som för en tullpliktig vara medför tullfrihet enligt 7 § tullförordningen (1973:979).

2 § Om olovlig införsel av varor och om försök därtill finns bestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986. Regeringen får, om det föreligger synnerliga skäl, till utgången av februari månad 1986 medge undantag för införsel på grund av avtal som slutits före lagens ikraftträdande.

Lag om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika

Härigenom föreskrivs följande.

Vid upphandling får kommuner och landstingskommuner genom bojkott av varor och tjänster med sydafrikanskt ursprung vidta sådana solidaritetsaktioner som riktar sig mot den sydafrikanska apartheidpolitiken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986 och gäller till utgången av år 1986.

Lag om ändring i lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner

Härigenom föreskrivs att 11 och 15 §§ lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹

Den som bryter mot förbud som meddelats med stöd av 3–8 § dömes, om gärningen skett uppsåtligt, till böter eller fängelse i högst två år eller, om gärningen skett av grov oaktsamhet, till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall skall *ej* dömas till ansvar.

För anstiftan av eller medhjälp till gärning som avses i första stycket dömes *ej* till ansvar.

I den mån det påkallas med anledning av beslut eller rekommendation som avses i 1 § första stycket kan regeringen förordna att svensk medborgare, som utom riket begått brott som avses i denna paragraf, skall dömas efter denna lag och vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken *ej* är tillämplig och utan hinder av 2 kap. 5 a § första och andra styckena nämnda balk.

Den som bryter mot förbud som *har* meddelats med stöd av 3–8 § döms, om gärningen skett uppsåtligt, till böter eller fängelse i högst två år eller, om *brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år. Har* gärningen skett av grov oaktsamhet, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall skall *inte* dömas till ansvar.

För anstiftan av eller medhjälp till gärning som avses i första stycket döms *inte* till ansvar.

I den mån det påkallas med anledning av beslut eller rekommendation som avses i 1 § första stycket kan regeringen förordna att *en* svensk medborgare, som utom riket *har* begått brott som avses i denna paragraf, skall dömas efter denna lag och vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken *inte* är tillämplig och utan hinder av 2 kap. 5 a § första och andra styckena nämnda balk.

15 §²

Regeringen får förordna att utlänning som skäligen kan *antagas* ha hemvist i blockerad stat och ha begått eller avse att begå sådan handling som står i strid mot förbud enligt 3–8 § kan avvisas i den ordning som *föreskrives* i utlänningslagen (1954: 193).

Regeringen får förordna att *en* utlänning som skäligen kan *antas* ha hemvist i *en* blockerad stat och ha begått eller avse att begå sådan handling som står i strid mot förbud enligt 3–8 § kan avvisas i den ordning som *föreskrivs* i utlänningslagen (1980: 376).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

¹ Senaste lydelse 1979: 515.

² Senaste lydelse 1979: 515.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 oktober 1985

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Sigurdson, Gustavsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Bodström, Göransson, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Hellström

Proposition om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika, m. m.

1 Inledning

I proposition 1984/85: 56 med förslag till lag om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia föreslog regeringen riksdagen att dels anta en lag om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia, dels godkänna riktlinjer för den svenska Sydafrikapolitiken. Lagen var avsedd att ersätta 1979 års lag i samma ämne (SFS 1979: 487).

Riksdagen antog lagförslaget och godkände riktlinjerna för den svenska Sydafrikapolitiken (UU 1984/85: 6, rskr 127). Den nya lagen jämte av regeringen beslutade verkställighetsföreskrifter trädde i kraft den 1 april 1985 (SFS 1985: 98 och 1985: 99).

Utvecklingen i Sydafrika har under år 1985 – såsom kommer att framgå av min redogörelse under avsnitt 2.1 – drastiskt förvärrats. Ytterligare åtgärder bör därför vidtas från svensk sida som ett led i försöken att med fredliga medel medverka till apartheidsystemets avskaffande. Vissa av dessa åtgärder kräver riksdagens godkännande.

Den allmänna motiveringen i propositionen är så disponerad att jag i avsnitt 2.1 lämnar en redogörelse över utvecklingen i Sydafrika och södra Afrika under år 1985 varefter jag i avsnitt 2.2 går igenom de åtgärder som andra länder vidtagit under året. I avsnittet 2.3 redogörs för slutsatser och motiv för ytterligare åtgärder.

Under avsnitten 2.4–2.6 går jag igenom de lagförslag som jag föreslår att riksdagen skall föreläggas för antagande och i avsnitt 2.7 det förordnande av regeringen som kräver riksdagens godkännande, nämligen att sätta 3 § lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner i tillämpning. Slutligen lämnar jag i avsnitt 2.8 för riksdagens kännedom en redogörelse för övriga åtgärder som regeringen vidtagit.

2 Allmän motivering

2.1 Utvecklingen i Sydafrika och södra Afrika under år 1985

I proposition 1984/85: 56 med förslag till lag om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia, som antogs av riksdagen den 20 februari i år, lämnades en redogörelse för utvecklingen i Sydafrika och i södra Afrika från år 1978 och fram till hösten 1984. Sammanfattningsvis uttalade jag att utvecklingen i Sydafrika inte visat på någon reform som syftade till att få till stånd en förändring av apartheidpolitikens grundvalar. Sydafrikas destabiliseringspolitik gentemot grannstaterna hade vidare ökat spänningen i regionen och hotet mot internationell fred och säkerhet kvarstod. Motiven för den svenska Sydafrikapolitiken, som också redovisats i nyssnämnda proposition, kvarstod således oförändrade. I propositionen uttalades vidare att utvecklingen inte visat några tecken på en process mot en fredlig lösning av konflikten i Sydafrika och södra Afrika utan tvärtom att tendenserna mot en ökad konfrontation blivit alltmer framträdande.

Under de månader som gått sedan regeringen lade fram sin proposition har läget i Sydafrika allvarligt försämrats och konfrontationen mellan den vita minoritetsregimen och motståndarna mot apartheid tilltagit i styrka och brutalitet. Händelseutvecklingen har således inte gett anledning till någon ändring av den bedömning som då gjordes.

Jag kommer nu att i korthet redogöra för några av de viktigare inslagen i den politiska och ekonomiska utvecklingen i Sydafrika och i södra Afrika under år 1985.

Oroligheterna i de svartas och färgades bostadsområden, som började redan under hösten 1984 i samband med valet till det nya trekammarparlamentet, har fortsatt. De bakomliggande orsakerna, som då utgjordes av, förutom motståndet mot den nya konstitutionen, det utbredda missnöjet mot arbetslöshet, hyreshöjningar, undermåliga utbildningsmöjligheter m. m., har i dag fått en alltmer markant politisk profil. Oroligheterna är nu ett klart och otvetydigt uttryck för befolkningsmajoritetens hat och förbittring mot apartheidssystemet.

I februari i år samlades tusentals svarta i bostadsområdet Crossroads utanför Kapstaden skrämda av rykten om förestående tvångsflyttningar. Omvärlden nåddes av bilder på upprörande övergrepp mot värnlösa människor och i sammandrabbningen med polis sköts under ett dygn 18 personer till döds, och över 200 sårades allvarligt. En annan av omvärlden uppmärksammas händelse inträffade den 21 mars i år, på årsdagen av Sharpevillemassakern år 1960. Beväpnad polis gick då till attack mot de tusentals svarta som samlats i Uitenhage för att begrava offren från tidigare sammanstötningar. Polisen öppnade utan förvarning eld mot de sörjande, och minst 20 personer fick sätta livet till.

Listan över sammandrabbningar med våld, övergrepp och dödsskjutningar som följd kan göras lång. Antalet dödade sedan hösten 1984 uppskattas till drygt 700 personer. Regimen har i ökande utsträckning satt in militära förband i de svartas bostadsområden för att bistå polisen. Ett nytt inslag i oroligheterna utgörs av den svarta befolkningens angrepp mot svarta poliser och kommunråd som uppfattas som medlöpare till apartheid-

regimen. Dessa har fått sina bostäder plundrade och brända och flertalet av regeringen tillsatta kommunråd har tvingats eller valt att lämna sina poster.

Regimens förtryck mot det organiserade apartheidmotståndet har hårdnat. Framför allt har "Den förenade demokratiska fronten", UDF, och dess associerade föreningar utsatts för en systematisk förföljelse. Flertalet av dess ledare har arresterats och ställts inför rätta åtalade för högförräderi. Studentorganisationen COSAS har bannlysts och regimen svar på studenternas bojkotter mot undervisningssystemet har varit att stänga ett stort antal skolor varigenom hundratusentals elever utestängts från undervisning.

Den 20 juli infördes undantagstillstånd i vissa delar av landet. Polisen, som redan tidigare haft vidsträckta befogenheter, gavs därigenom ytterligare rättigheter att ingripa mot och arrestera apartheidmotståndare. Samtidigt infördes restriktioner vad avser massmedias rapportering och tillgång till information liksom långtgående begränsningar i rätten att genomföra möten och begravingar. Sedan undantagstillståndet infördes i juli har över två tusen människor arresterats och flera hundra dödats.

Möjligheterna att genomföra fredliga protestaktioner har således begränsats. Det organiserade motståndet har dock förenat så många olika organisationer på så många områden och nivåer att regimen försök att krossa allt motstånd torde omöjliggöras. Nya inslag i motståndet har tillkommit såsom t. ex. köpbojkotter mot vita varuhuskedjor och butiker. Bojkotterna har snabbt spritt sig över landet och medfört kännbara ekonomiska konsekvenser för innehavarna.

Allt fler inser att apartheidsystemet inte längre kan vidmakthållas. Det tycks som om regimen och det regeringsbärande Nationalistpartiet, åtminstone tills vidare, tvingats till vissa eftergifter i apartheidpolitiken. Partiet har öppet erkänt att hemlandspolitiken, dvs. att alla svarta skall tvingas till medborgarskap och bosättning i något av de för den svarta befolkningen särskilt avsatta områdena, har misslyckats. Tvångsförflyttningar av olika befolkningsgrupper genomförs i mindre omfattning än tidigare, och vissa löften har getts om att det lagstiftningskomplex som reglerar de svartas boende och rätt till förflyttning inom landet skall ses över. Lagstiftningen om förbud mot blandäktenskap och sexuellt umgänge mellan personer av olika ras har upphävts.

Den 15 augusti i år höll president Botha ett anförande som av det internationella samfundet emotsågs med stort intresse. Bedömningen var att den vita minoritetsregimen skulle utnyttja tillfället att visa att man var beredd till långtgående reformer för att därigenom återställa lugn och ordning i landet och tysta kritiken från motståndarna. Reaktionen på talet, i Sydafrika liksom i omvärlden, blev besvikelse och bestörtning över regimen totala brist på lyhördhet inför oppositionens och omvärldens krav på reformer och förändringar. Med all tydlighet fastslogs att regimen ännu inte givit upp hoppet om ett av den vita minoriteten styrt och ekonomiskt dominerat samhälle.

Den sydafrikanska ekonomin, som under början av 1980-talet fått vidkännas en kraftig stagnation, främst som en följd av världsrecessionen, visade tidigare i år tecken på en viss återhämtning. Handelsbalansen

uppvisade överskott och kursen på den sydafrikanska randen liksom guldpriset tycktes ha stabiliserats. Inflationen har dock varit fortsatt hög, 16%, och den låga tillväxttakten i ekonomin har medfört en kraftig ökning av arbetslösheten bland de svarta.

De tilltagande oroligheterna inne i Sydafrika kombinerade med de internationellt växande kraven på sanktioner mot landet har dock snabbt lett till att ekonomin hamnat i ett kritiskt läge. Utländska banker har visat sin oro över utvecklingen genom att stoppa krediter och vägra att omsätta kortfristiga lån till sydafrikanska banker. Många av de stora internationella bankerna, som redan tidigare upphört med långivning till den sydafrikanska regimen, lämnar nu inte heller lån till det privata näringslivet. Den internationella bankvärlden har framhållit behovet av långtgående reformer av apartheidsystemet för att komma till rätta med den ekonomiska krisen. Enbart ekonomiska åtgärder anses otillräckliga. Utländskt kapital har i ökande takt börjat strömma ut ur landet. Flera utländska företag har valt att lämna den sydafrikanska marknaden, några av politiska skäl, andra av ekonomiska skäl eller för att undvika kritik och motstånd från sina anställda och kunder utanför Sydafrika. Till följd av dessa aktioner har den sydafrikanska randen drastiskt sjunkit i värde vilket i september föranledde en tillfällig stängning av aktiebörsen och valutamarknaden. Kort därefter beslöts att inställa alla återbetalningar på utländska lån fram till årsskiftet 1985/86.

Även det inhemska sydafrikanska näringslivet har visat stor oro inför den framtida utvecklingen och kräver nu att långtgående reformer genomförs för att avskaffa apartheidsystemet. Minskade utländska investeringar och brist på utländskt kapital bedöms få kännbara konsekvenser för landets utveckling. Ledande företrädare inom sydafrikanska affärskretsar ställer sig också bakom oppositionens krav på frisläppande av den fängslade ledaren för den förbjudna befrielseorganisationen ANC (African National Congress), Nelson Mandela, och inledande av förhandlingar med alla för den svarta befolkningen representativa ledare. En grupp företrädare för näringslivet har under hösten inlett kontakter med ANC för att diskutera en möjlig lösning på konflikten.

Vad gäller Sydafrikas förhållande till grannstaterna kan konstateras att den sydafrikanska destabiliseringspolitiken i regionen har fortsatt, liksom den illegala ockupationen av Namibia. Sydafrika har vidgått att man, trots den överenskommelse som träffades med Moçambique år 1984, fortsatt att ge stöd till den regeringsfientliga rörelsen RNM. I Angola genomförde Sydafrika i maj i år ett attentat mot amerikanska oljeinstallationer i de norra delarna av Angola. Attentatet misslyckades men det har medfört att förhandlingarna mellan Sydafrika, Angola och USA avseende Namibia avbröts. Under hösten har militära attacker genomförts i de södra delarna av Angola samtidigt som Sydafrika erkänt att man bistår den regeringsfientliga organisationen UNITA. Botswana, som inte tidigare utsatts för direkta militära angrepp, blev under år 1984 och första hälften av år 1985 föremål för upptrappade hot. I juni detta år slog en sydafrikansk kommandostyrka till mot huvudstaden Gaborone. Även Lesotho har nyligen utsatts för hot om liknande anfall. Därutöver har Sydafrika vid upprepade

tillfällen hotat med ekonomiska motåtgärder mot grannländerna, t. ex. utvisning av immigrantarbetare från Sydafrika, för den händelse internationella sanktioner skulle komma att införas.

Det står klart att regimen desperata försök att med våld och repression söka slå ner den svarta befolkningens massiva protester mot det förhatliga apartheidsystemet misslyckats. Undantagstillståndet har inte dämpat omfattningen och styrkan i protesterna, och fängslandet av tusentals oppositionsledare har inte knäckt det organiserade motståndet. Lika klart är också att de eftergifter som regimen tvingats tillkännage inte på långt när tillfredsställt oppositionens krav på grundläggande förändringar.

Den allt hårdare konfrontationen mellan regimen och oppositionen tycks, sett i ett kortare perspektiv, ha minskat möjligheterna till en fredlig lösning på konflikten. Undantagstillståndet och massarresteringarna av ledande apartheidmotståndare har begränsat förutsättningarna att med fredliga medel ge uttryck för protesterna mot apartheidsystemet.

Samtidigt har regimen, hotad av trycket inne i landet och från omvärlden, tvingats till uttalanden om vissa förändringar i apartheidpolitiken, liksom att erkänna att den förda politiken inte kan tillgodose de skilda befolkningsgruppernas krav på medinflytande. De reformer som utlovats, såsom rätten till sydafrikanskt medborgarskap även för svarta bosatta i hemländerna samt ändringar av passlagarna, medför visserligen teoretiskt, om de genomförs, att vissa delar av den institutionaliserade rasdiskrimineringen undanröjs.

I öftena har dock enhälligt avvisats av oppositionen och betecknats som "för lite och för sent". Den avgörande frågan, nämligen den om de svartas politiska rättigheter, har inte kommit närmare sin lösning.

Så länge undantagstillståndet består och så länge de svarta förnekas rätten att framföra sina krav genom sina representativa ledare synes utsikterna till en lösning av konflikten begränsade. Inte ens om den vita regimen framdeles skulle välja att använda sig av alla de maktmedel och resurser som står den till buds torde detta förhållande kunna ändras.

2.2 Internationella åtgärder

I takt med händelseutvecklingen i Sydafrika har omvärlden skärpt sin attityd, och kraven på sanktioner mot Sydafrika har fått ökat gehör.

I resolutioner antagna under sommaren 1985 har FN:s säkerhetsråd för första gången sedan år 1977, då rådet fattade ett bindande beslut om vapembargo mot Sydafrika, uppmanat medlemsstaterna att vidta vissa konkreta åtgärder mot Sydafrika, såsom stopp för nyinvesteringar, förbud mot försäljning av datautrustning till sydafrikansk militär och polis, förbud mot försäljning av Krugerrand m. m. I en resolution avseende Namibia den 19 juni 1985 har säkerhetsrådet dessutom uttalat att åtgärder enligt FN-stadgan inkl. sådana enligt stadgans kapitel VII, dvs. bindande sanktioner, kan komma att övervägas.

Utöver FN:s skärpta hållning gentemot Sydafrika har under de senaste månaderna ett stort antal länder visat sin protest och sitt avståndstagande från apartheidregimen genom att införa en rad olika unilaterala åtgärder.

Utländska massmedias kontinuerliga bevakning av de tragiska och våldsamma händelserna i Sydafrika har självklart bidragit till den ökande opinionsbildningen. Fackföreningar, kyrkor, studentorganisationer m. m. världen över har genom sina protestaktioner och solidaritetsgärningar satt tryck på regeringarna att besluta om sanktioner mot Sydafrika.

I USA har diskussionen om sanktioner mot Sydafrika pågått under lång tid. Representanthuset i kongressen antog under sommaren i år med överväldigande majoritet ett lagförslag som omfattade förbud mot försäljning av Krugerrand, förbud mot export av utrustning för kärnenergisektorn och datautrustning samt förbud mot lån till sydafrikanska myndigheter. Förslaget omfattade ytterligare åtgärder, bl. a. förbud mot nyinvesteringar, avsedda att genomföras inom ett år, om inte vissa i lagförslaget fastställda villkor avseende ökad jämlikhet för den svarta befolkningen uppfyllts. Den 9 september, kort innan senaten skulle ta ställning till förslaget, tillkännagav president Reagan ett beslut om vissa åtgärder riktade mot apartheidsystemet. Beslutet innefattar förbud mot lån till sydafrikanska regeringen och dess myndigheter samt förbud mot export av datautrustning och datateknologi till sydafrikansk polis och militär och myndigheter ansvariga för upprätthållandet av apartheid. Vidare förbjuds export av kärnteknisk utrustning och teknologi samt import till USA av vapen, ammunition och militära fordon från Sydafrika. Statligt exportstöd skall fortsättningsvis endast utgå till sådana amerikanska företag som för sina dotterbolag i Sydafrika tillämpar vissa uppföranderegler, de s. k. Sullivan-principerna. Senare har USA också beslutat om förbud mot import av sydafrikanska Krugerrand.

Bland andra länder kan nämnas *Canada* som i början av juli i år fattade beslut om en rad åtgärder mot Sydafrika, bl. a. upphörande av bearbetning av namibiskt uran som importerats från Sydafrika, stopp för exportkreditgarantier och exportstödsprogram, uppsägning av dubbelbeskattningsavtal med Sydafrika, utvidgning av vapenembargot m. m. Regeringen har därefter offentliggjort ytterligare åtgärder, såsom förbud mot flygtrafik mellan Canada och Sydafrika samt en rekommendation till kanadensiska banker att avstå från långivning till sydafrikanska regeringen och dess organ samt en rekommendation att inte sälja råolja m. m. till Sydafrika. *Australien* har tillkännagett införande av nyinvesteringsförbud, förbud mot export av olja, oljeprodukter och datorer, förbud mot import av Krugerrand m. m. *Frankrike* har beslutat om stopp för nya investeringar i Sydafrika och om förbud mot import av Krugerrand, och *Brasilien* har infört förbud mot export av råolja och oljeprodukter samt förbjudit alla kontakter med Sydafrika inom områdena sport och kultur. *Österrike* införde nyligen förbud mot statliga investeringar i Sydafrika, förbud mot import av Krugerrand, stopp för exportkreditgarantier, förbud mot export av datautrustning m. m.

Tre av *EG-ländernas* utrikesministrar avlade i september månad ett besök i Sydafrika i syfte att närmare studera situationen där. Därefter fattade utrikesministrarna från EG-länderna samt *Portugal* och *Spanien* beslut om vissa sanktioner avseende export av olja, förbud mot export av vapen och paramilitär utrustning, hemkallandet av sina resp. militärattachéer, förbud mot nya kontrakt på kärnkraftsområdet och begränsning av

kontakterna med Sydafrika inom områdena sport, kultur och vetenskap. Storbritannien reserverade sig mot beslutet men har senare anslutit sig till detsamma.

Samväldesländerna har enats om att vidta en rad åtgärder mot Sydafrika såsom förbud mot export av datautrustning till sydafrikansk militär och polis, förbud mot export av olja m. m. Därutöver avser samväldesländerna att efter sex månader vidta ytterligare åtgärder, om inte förändringar i Sydafrika då har genomförts.

De skandinaviska länderna beslöt i slutet av juni i år att säga upp sina luftfartsavtal med Sydafrika. SAS flygningar på Johannesburg i Sydafrika har därmed upphört. Därutöver har *Norge* vad avser handel med Sydafrika haft överläggningar med näringslivet och rekommenderat berörda företag att minska sin handel med Sydafrika. Man har vidare infört ett system för automatisk licensiering av all import från Sydafrika. *Finland* har beslutat om förbud mot investeringar i och långgivning till Sydafrika. Den finska regeringen har vidare nyligen träffat överenskommelse med näringslivet i syfte att kraftigt reducera importen från Sydafrika. Slutligen har *finländska rederier* uppmanats att upphöra med all trafik till Sydafrika.

Det nordiska handlingsprogrammet, som antogs vid det nordiska utrikesministermötet den 17–18 oktober, innebär, förutom ökade nordiska ansträngningar för att få till stånd FN-åtgärder mot Sydafrika, även en avsevärd nedskärning av de nordiska ländernas ekonomiska och andra relationer med Sydafrika.

2.3 Slutsatser och motiv för nya åtgärder mot Sydafrika

Syftet med den svenska Sydafrikapolitiken är att medverka till en fredlig förändring av Sydafrikas samhällssystem och ett avskaffande av apartheidpolitiken. Svensk Sydafrikapolitik ger uttryck för det svenska folkets avsky för apartheidsystemet och syftar till att lämna effektiva bidrag till kampen för dess avskaffande. I riksdagen finns en bred majoritet för den svenska Sydafrikapolitiken. Denna har också ett starkt stöd och är väl förankrad inom en rad olika organisationer vilket under hösten kraftfullt manifesterats av bl. a. den svenska fackföreningsrörelsen och kyrkorna. Det svenska folket sluter således upp kring kraven på en isolering av Sydafrika.

Utvecklingen inne i Sydafrika under de senaste månaderna har visat hur den folkliga protesten mot apartheidsystemet mötts med brutalt våld av den vita minoritetsregimen. Den svarta befolkningens djupa hat och desperation har ökat intensiteten i protesterna. Det växande samarbetet mellan olika oppositionsgrupper har engagerat och medvetandegjort allt större delar av befolkningen och därigenom också bidragit till att politisera motståndet.

Apartheidssystemet med dess legaliserade rasdiskriminering, tvångsflyttningar, hemlandspolitik m. m. kan inte längre vidmakthållas. Allt fler, även bland den vita minoriteten, tycks inse att grundläggande förändringar är ofrånkomliga.

Avgörande för hur och när förändringen sker blir de inre förhållandena.

bl. a. den växande politiska medvetenheten hos de svarta och deras möjligheter att även fortsättningsvis organisera sig och skrida till verksamma aktioner. Frågan huruvida förändringen kan ske på fredlig väg med undvikande av våld avgörs ytterst av den vita minoritetens vilja och beredskap att snabbt genomföra grundläggande reformer. Avgörande är frågan om lika politiska rättigheter för alla.

Omvärldens agerande har samtidigt visat sig vara av stor betydelse. Det ökande trycket från allt fler länder med krav på sanktioner mot Sydafrika har skakat den vita regimen och samtidigt gett stöd åt alla dem som kämpar mot apartheid. Bland svarta sydafrikaner råder i dag en utbredd enighet om att internationella sanktioner är det effektivaste sättet att internationellt bekämpa apartheidregimen. Opinionsundersökningar visar att ca 75 % av den svarta befolkningen sluter upp kring kraven på ekonomiska sanktioner trots medvetenheten om att sanktioner med all sannolikhet skulle leda till ökade ekonomiska svårigheter för den själv. Även i de angränsande staterna tillstyrks tillgripandet av internationella sanktioner som ett fredligt medel att få till stånd genomgripande förändringar av det sydafrikanska samhällssystemet.

Det är i nuvarande situation därför mer angeläget än någonsin att omvärldens stöd och bidrag till kampen mot apartheid ökar och att det internationella trycket mot Sydafrika skärps. Förr eller senare måste allt fler i den vita minoriten inse att läget i landet blir allt allvarigare och kan komma att bli katastrofalt.

Ett snabbt genomförande av ekonomiska sanktioner mot Sydafrika, i första hand beslutade av FN:s säkerhetsråd, skulle i nuvarande situation kunna utsätta apartheidregimen för ett sådant yttre tryck, att den tvingades att snabbt vidta nödvändiga förändringar. Varje fördröjning av apartheidsystemets avveckling och av införande av medborgarliga rättigheter för alla medborgare kommer att minska möjligheterna till en fredlig lösning och öka faran för en allt allvarigare konflikt med ofantliga lidanden för både svarta och vita.

Det är mot bakgrund härav angeläget att den svenska Sydafrikapolitiken skärps ytterligare. Det är särskilt viktigt att det sker nu med hänsyn till möjligheterna att bidra till att stärka den internationella opinionsbildningen.

Ett viktigt mål för den svenska Sydafrikapolitiken har varit att påverka andra länder att, i avvaktan på beslut i säkerhetsrådet, ensidigt besluta om åtgärder mot Sydafrika. Det är därför tillfredsställande att den avvaktande hållning till sådana åtgärder som många länder tidigare intagit nu håller på att ändras, och att FN:s säkerhetsråd också uppmanat medlemsländerna att vidta konkreta åtgärder mot Sydafrika. Den uppläggnings som Sverige valt för att genomföra sina ensidiga åtgärder mot Sydafrika torde ha fungerat som en modell för flera av de länder som nu beslutat om egna åtgärder.

Sverige bör därför även fortsättningsvis söka påverka andra länder bl. a. genom att ge exempel på åtgärder som är möjliga att ensidigt genomföra i avvaktan på beslut av FN:s säkerhetsråd om bindande sanktioner.

De förslag som jag kommer att lägga fram i de följande avsnitten gäller i

några fall åtgärder på handelsområdet. Frågan om sanktioner mot Sydafrika på handelsområde behandlades i regeringens proposition 1984/85:56 med förslag till lag om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia (s. 24–26). Därvid uttalades att regeringen inte var beredd att frångå den av statsmakterna sedan lång tid intagna hållningen, dvs. att ett beslut i FN:s säkerhetsråd fordras för att Sverige i sanktionssyfte skall frångå sina förpliktelser enligt det allmänna tull- och handelsavtalet, GATT.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen uttalade utrikesutskottet bl. a. följande: "Den utredning som före år 1990 skall se över den svenska Sydafrikapolitiken i dess helhet bör även kunna göra en förnyad genomgång av tänkbara metoder att åstadkomma en sådan begränsning av handel och annat ekonomiskt utbyte med Sydafrika och Namibia som inte strider mot internationella åtaganden" (UU 1984/85:6 s. 27). Vidare uttalade näringsutskottet i sitt yttrande till utrikesutskottet att "en effektiv isoleeringspolitik förutsätter åtgärder riktade både mot ekonomisk verksamhet i Sydafrika och mot försörjningen med varor till och leveranser från detta land" (NU 1984/85:3 y s. 9–10). Näringsutskottet underströk i sitt yttrande vikten av att regeringen ägnade den fortsatta utvecklingen av handelsutbytet med Sydafrika särskild uppmärksamhet för att få underlag för sitt agerande när det gällde frågan om handelssanktioner mot Sydafrika.

Mot bakgrund härav anser jag det motiverat att, i den försämrade situation som nu inträtt i Sydafrika, pröva möjligheterna att vidta vissa begränsade åtgärder på handelsområdet så länge dessa inte strider mot bestämmelserna i GATT.

2.4 Lag om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika

Mitt förslag: Till följd av att Sydafrika på grund av apartheidssystemet har en omfattande användning av fångar och tvångsarbetskraft inom jordbruket införs ett förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika.

Förbudet skall omfatta varor hänförliga till 1–24 kap. lagen (1977:975) med tulltaxa.

Bakgrunden till mitt förslag: Sydafrika har till följd av apartheidsystemet ett i jämförelse med andra länder extremt stort antal fångar. År 1983 uppgick det genomsnittliga antalet fångar placerade i fängelser till nästan 110 000. Samma år dömdes drygt 260 000 människor till fängelsestraff, varav den alldeles övervägande majoriteten utgjordes av svarta. Det stora antalet förklaras främst av de särskilda apartheidlagar som bl. a. reglerar den svarta befolkningens rätt till boende och förflyttning inom landet. Enligt dessa lagar är varje svart person skyldig att fr. o. m. 16 års ålder inneha och ständigt bära med sig giltiga identitetshandlingar innehållande uppgifter om tillåten bostadsort, arbetsgivare, arbetstillstånd m. m. Avsaknaden av sådana handlingar eller vistelse på otillåten ort medför omedelbar arrestering med böter eller fängelse som följd eller sådana typer av tvångs-

arbete som jag kommer att beskriva i det följande. År 1984 dömdes 300 000 personer för brott mot dessa lagar.

Användningen av fångar och tvångsarbetskraft inom olika sektorer har en lång tradition i det sydafrikanska samhällssystemet, framför allt inom jordbruket, där förfarandet sedan början av 1930-talet reglerats genom olika officiellt fastställda program.

Den internationella arbetsorganisationen ILO konstaterade redan år 1953 i en rapport avseende Sydafrika att det förekom ett legaliserat system av tvångsarbete som tillämpades endast mot den svarta befolkningen i syfte att tillhandahålla en permanent tillgång på arbetskraft till bl. a. jordbruket. I en deklaration om Sydafrikas apartheidpolitik antagen år 1964 av ILO uttalades att systemet med tvångsarbete hade ytterligare utvecklats och förstärkts.

Systemets omfattning och de omänskliga villkor under vilka fångar inom jordbruket levde avslöjades i sydafrikansk press under slutet av 1950-talet. Detta fick till följd att regeringen tillsatte en utredning för att se över systemet samt att lagstiftning infördes (The Prisons Act 1959) för att försvåra tillgång till och spridning av information om fängelser och om fångars behandling och villkor. Med fängelse förstås även sådana jordbruk där fångar utnyttjas som arbetskraft.

Uppgifter om förhållanden rörande fångar och tvångsarbetskraft inom jordbruket är bl. a. av nämnda skäl svårtillgängliga. På frågor i sydafrikanska parlamentet har t. o. m. ansvariga ministrar vid flera tillfällen tvingats tillstå att uppgifter om t. ex. antalet fångar sysselsatta inom jordbruket inte funnits tillgängliga. Utöver visst officiellt material och universitetsrapporter finns uppgifter hämtade främst från rättegångs- och parlamentsprotokoll, tidningsartiklar och liknande. Det mest omfattande materialet utgörs av en rapport "Prison Labour in South Africa" publicerad år 1977 av universitetet i Kapstaden i samarbete med National Institute for Crime Prevention and Rehabilitation of Offenders, NICRO, som är ett rådgivande organ till de sydafrikanska myndigheterna. Uppgifterna har sammanställts i en skrift "Akin to Slavery - Prison Labour in South Africa" publicerad år 1982 av International Defence and Aid Fund, IDAF. Detta är en i Sydafrikasammanhang välkänd engelsk organisation som under en rad år har erhållit betydande svenskt bistånd.

Av materialet framgår att det i Sydafrika sedan år 1959 finns ett "parole system", enligt vilket de som döms för brott tillfrågas om de önskar avtjäna straffet i fängelse eller bli villkorligt frigivna för att arbeta åt en privat arbetsgivare. Fångar som döms till kortare fängelsestraff och som saknar särskild yrkesutbildning överförs i första hand till arbete inom jordbruket. Arbetsgivaren har ansvar för tillsyn och kontroll och är skyldig att tillhandahålla mat, kläder och bostad samt att till fången betala en viss minimilön. Enligt officiella uppgifter från år 1979 uppgick lönen till 45 cent (2-3 svenska kronor) om dagen. Samma år uppgavs det ha funnits ca 111 000 manliga svarta "villkorligt frigivna" fångar, varav drygt 65 000 dömda för brott mot passlagarna. Systemet med villkorlig frigivning tillämpas fortfarande.

År 1969 inrättades ett system med s. k. Aid Centres enligt vilket en

person som arresteras för brott mot passlagarna erbjuds hjälp att via lokala arbetsförmedlingar finna arbete, företrädesvis inom jordbruket. Den arresterade ställs således aldrig inför domstol och har inte möjlighet att i stället för arbete välja böter eller fängelse. Kan den arresterade inte placeras i arbete, riskerar denne att tillsammans med sin familj förflyttas till sitt hemland. Under år 1979 antogs dessa Aid Centres ha placerat ca 18000 personer i arbete.

Ett tredje system vid sidan av parole-systemet och Aid Centres är de s. k. bondgårdsfängelserna som är avsedda för fångar som dömts till långvariga fängelsestraff. Systemet syftar till att tillhandahålla arbetskraft till jordbruket och till att avlasta vanliga överfyllda fängelser. Privata jordbrukare har med egna medel byggt sådana fängelser och har rätt att erhålla fångarbetskraft i proportion till investerat kapital. Enligt uppgift fanns vid mitten av 1970-talet 22 sådana privata fängelser med ett genomsnittligt dagligt fångantal om drygt 9000.

Sammanfattningsvis konstateras i IDAF-rapporten att antalet fångar sysselsatta inom jordbruket inom de tre system som nyss beskrivits år 1980 torde ha uppgått till minst 90000 personer. Denna siffra kan ställas i relation till det under samma år totala antalet svarta lantarbetare om ca 700000. Fångarbetarna skulle således utgöra en betydelsefull andel (drygt 10%) av lantarbetarna. Därutöver förekommer uthyrning mot betalning av fångar från fängelser till privata jordbrukare samt jordbruksarbete på ca 20 fängelser i myndigheternas regi, s. k. prison farms, och på jordbrukskolonier där svarta som enligt gällande apartheidlagar bedöms som arbetsoviliga kan placeras. Några uppgifter om hur stort antal fångar som finns i dessa tre sistnämnda kategorier har inte kunnat erhållas. I rapporten Prison Labour från år 1977 uppges att det totala antalet fångar sysselsatta med jordbruksarbete torde kunna uppskattas till ca 175000.

Skälen för mitt förslag: En rad internationella överenskommelser behandlar frågan om användning av fångar och tvångsarbetskraft. Dit hör bl. a. I.L.O:s konvention om avskaffandet av tvångsarbetskraft, vilken trädde i kraft år 1959, liksom FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna från år 1948.

Användningen av fångar som arbetskraft berörs även i det allmänna tull- och handelsavtalet, GATT. I dess artikel XXe) medges undantag från förpliktelserna enligt avtalet om åtgärden avser varor framställda av fångar. Sådana åtgärder får dock inte tillämpas på ett sätt som innebär medel för godtycklig eller ooberättigad diskriminering mellan länder där samma förhållanden råder.

Användning av fångar och tvångsarbetskraft förekommer självfallet även på andra håll i världen. Vad gäller jordbruket är dock förhållandena i Sydafrika unika. Omfattningen av fångarbete eller tvångsarbete är exceptionellt stor i förhållande till antalet sysselsatta inom jordbrukssektorn. Flertalet fångar är dömda för brott enligt lagar som utgör själva kärnan i apartheidsystemet och som tillämpas endast mot den svarta majoriteten. Den lagstadgade rasdiskrimineringen utgör regimen viktiga instrument för att kontrollera den svarta befolkningens rörlighet på arbetsmarknaden

och för att garantera en konstant tillgång på billig och maktlös arbetskraft. Detta gäller inte minst inom jordbrukssektorn som på grund av låga löner och hårda villkor har svårt att konkurrera med andra sektorer om arbetskraft. Den lagstadgade rasdiskrimineringen och de påföljder som drabbar arbetskraften som en följd därav medför bl. a. att lönesättningen och arbetsvillkoren inom jordbruket som helhet avsevärt påverkas. I en rapport från sydafrikanska Department of Justice år 1984 uttalas att den totala fångararbetskraften i Sydafrika utgör en betydande produktionspotential och att användningen av sådan arbetskraft ger ett märkbart bidrag till bruttonationalprodukten.

Jag vill i sammanhanget understryka att jag är beredd att, om det kan visas att fångar och tvångsarbetskraft används i stor utsträckning även inom andra sektorer i Sydafrika, lägga fram förslag om förbud mot import av varor som härrör från dessa sektorer.

Det förbud mot import av jordbruksvaror, som jag lägger fram, är mot bakgrund av mina nu redovisade uppgifter inte något medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering enligt GATT.

Sveriges import av jordbruksvaror från Sydafrika uppgick år 1984 till 116 milj.kr. De största enskilda posterna utgörs av färska eller torkade frukter och fruktkonserver. Andra större poster är fodermedel och köksväxter. Importförbudet bör omfatta samtliga jordbruksvaror, dvs. sådana varor som regleras i 1–24 kap. i lagen (1977:975) med tulltaxa. Ett så konstruerat förbud kommer samtidigt att omfatta vissa varor och varugrupper som f. n. inte importeras till Sverige alls. Jag finner detta inte vara någon nackdel mot bakgrund av att förbudet måste göras så okomplicerat som möjligt bl. a. i administrativt hänseende.

Jag har nyss särskilt framhållit att den omfattande användningen av fångararbetskraft och tvångsarbete inom jordbrukssektorn i Sydafrika påverkar lönesättningen och avtalsvillkoren inom jordbruket som helhet. Lagstiftningen i Sydafrika försvårar, som tidigare nämnts, också tillgången till uppgifter om användningen av fångar och tvångsarbetskraft och insyn i förhållandena för dessa. Med hänsyn härtill bör lagen inte innehålla någon bestämmelse som medger undantag från importförbudet på sådana grunder som t. ex. att ett enskilt exportföretag i Sydafrika inte använder fångararbetskraft i sin produktion.

Överträdelser av importförbudet bör kunna bestraffas enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Ersättningsfrågan

Det föreslagna förbudet mot import av jordbruksvaror från Sydafrika kan komma att medföra ekonomiska förluster för de svenska företag som berörs.

Frågan i vad mån ersättning bör utgå av allmänna medel till enskilda som lider ekonomisk skada till följd av att förbud meddelas med stöd av sanktionslagstiftning har diskuterats i olika sammanhang bl. a. vid införandet av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner och lagen (1979:487) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia (se prop.

1971:77 s. 64 och prop. 1978/79: 196 s. 43). Statsmakterna har därvid av flera skäl inte ansett det lämpligt med särskilda ersättningsregler.

Jag är på de grunder som redovisats i nyssnämnda propositioner inte beredd att föreslå någon lagfäst rätt till ersättning för eventuella förluster. Däremot är det inte helt uteslutet att en skadelidande skall kunna få gottgörelse om han vänder sig till statsmakterna med en begäran därom. Det får då i varje särskilt fall prövas om och i vad mån det kan finnas skäl att låta den skadelidande få ersättning av statsmedel för lidna förluster.

2.5 Lag om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika

Mitt förslag: Kommuner och landstingskommuner får vid upphandling bojkotta sydafrikanska varor och tjänster.

Skälen för mitt förslag: Vid olika tillfällen har det ifrågasatts om kommuner och landstingskommuner bör ha rätt att engagera sig i internationella frågor. Det har bl. a. gällt frågan om att i den kommunala upphandlingsverksamheten bojkotta vissa varor för att därigenom visa solidaritet med människor i andra stater. I rättspraxis har det slagits fast att sådana åtgärder inte rymms inom den kommunala kompetensen enligt nu gällande regler (jfr Regeringsrättens årsbok, RÅ. 1969 ref. 52, RÅ 1982 Ab 86 och RÅ 1983 2:71). Saken har även uppmärksammats i riksdagen (KU 1979/80: 11 och 1981/82: 6).

Frågan om den kommunala kompetensen bör utvidgas till att omfatta solidaritetsyttringar i internationella frågor övervägs f. n. av stat-kommunberedningen (C 1983: 02). Beredningen, i vilken kommunförbundet och landstingsförbundet är representerade, har som en av sina uppgifter att analysera hur en utvidgad kompetens på detta område kan förenas med statsmakternas ansvar för den svenska utrikespolitiken (Dir. 1983: 30).

Mot bakgrund av den akuta situationen i Sydafrika har stat-kommunberedningen i en till chefen för civildepartementet överlämnad promemoria den 2 september 1985 föreslagit att den kommunala kompetensen vidgas till att omfatta bojkottaktioner mot sydafrikanska varor och tjänster. Beredningen anser att denna fråga kan behandlas avskilt från de övriga problem som är förknippade med kommunalt engagemang i frågor som rör internationella förhållanden.

Regeringen har redan vidtagit åtgärder i fråga om statlig upphandling från Sydafrika genom att i en rekommendation till de statliga myndigheterna uppmana dessa att avstå från upphandling i Sydafrika (jfr prop. 1984/85: 56 med förslag till lag om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia s. 52 och 53). Det är lämpligt att även kommuner och landstingskommuner får möjlighet att avstå från sådan upphandling. Efter samråd med chefen för civildepartementet tar jag nu upp beredningens förslag som är väl lämpat att utgöra grund för ett förslag på detta område.

Den grundläggande bestämmelsen om den kommunala kompetensen

finns i 1 kap. 4 § kommunallagen (1977: 179). Där stadgas att kommuner och landstingskommuner själva får vårda sina angelägenheter. De närmare gränserna för kompetensen har dragits upp i rättspraxis. Som jag nyss har sagt är det fastlagt i praxis att kommunala solidaritetsaktioner i form av bojkott av vissa varor inte rymms inom den allmänna kompetensbestämmelsen. För att kommuner och landstingskommuner skall ges möjlighet att delta i solidaritetsaktioner riktade mot apartheidpolitiken i Sydafrika måste därför särskilda lagstiftningsåtgärder vidtas. Jag vill i detta sammanhang erinra om att den allmänna kommunala kompetensen i vissa fall redan har utvidgats genom särskild lagstiftning. Exempel härpå är lagen (1962: 638) om rätt för kommun att bistå utländska studerande och lagen (1975: 494) om rätt för kommun och landstingskommun att lämna internationell katastrofhjälp.

Mot bakgrund av vad jag nu har sagt föreslår jag en särskild lag som reglerar den kommunala kompetensen på det nu aktuella området. Detta är en speciell åtgärd betingad av de unika förhållandena i Sydafrika. Det är viktigt att det klart framgår av lagen att den kommunala befogenheten att vidta solidaritetsyttringar är begränsad till att just avse de sydafrikanska förhållandena. Lagen bör därför utformas så att det endast är sådana aktioner som direkt riktas mot Sydafrikas apartheidpolitik som omfattas av kompetensen.

Av lagen bör framgå vilka åtgärder som kommuner och landstingskommuner får vidta. I likhet med stat-kommunberedningen anser jag därvid att kompetensen bör begränsas till att avse bojkottåtgärder mot sydafrikanska varor och tjänster. Detta innebär i praktiken att kommuner och landstingskommuner i sin upphandlingsverksamhet får vägra att köpa varor och tjänster som har Sydafrika som ursprungsland.

Eftersom jag samtidigt föreslår ett förbud mot import av jordbruksvaror från Sydafrika, kommer de kommunala åtgärderna naturligtvis att få mindre betydelse inom detta område. Större betydelse får åtgärderna inom andra områden där upphandling från Sydafrika förekommer, t. ex. inom sjukvårdsområdet.

Enligt min mening kan kompetensen få en för snäv avgränsning om man endast godtar bojkott av varor. De principer som skall gälla för upphandling av varor måste göras tillämpliga också inom tjänstesektorn. Såvitt känt förekommer visserligen inte något direkt utnyttjande av sydafrikanska tjänster på det kommunala området, men i den mån detta kan bli aktuellt bör det vara möjligt att vidta bojkottåtgärder. Lagen bör därför utformas så att även bojkott av tjänster täcks.

Med hänsyn till att den allmänna frågan om kommunala solidaritetsyttringar i internationella frågor behandlas särskilt av stat-kommunberedningen och detta arbete fortfarande pågår bör lagen tidsbegränsas. Det kan enligt min mening vara ändamålsenligt att lagen till en början får en giltighetstid av ett år. Därefter får ett nytt ställningstagande göras mot bakgrund av då gjorda erfarenheter av utvecklingen i Sydafrika.

Mitt förslag: En särskild straffskala för grova brott införs i lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner.

Skälen för mitt förslag: Lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner, som trädde i kraft den 1 juli 1971, tillkom för att ge regeringen möjlighet att snabbt vidta åtgärder i den mån sådana påkallas med anledning av beslut eller rekommendationer som har meddelats av FN:s säkerhetsråd. Lagen är en s. k. fullmaktslag, som formellt är i kraft, men som endast kan tillämpas för att fullgöra säkerhetsrådets beslut eller rekommendationer. Det ankommer på regeringen att förordna om de åtgärder som påkallas därav. Enligt lagen får regeringen förordna om t. ex. förbud mot export till eller import från en blockerad stat (3 §), förbud mot att införa varor till eller utföra varor från en sådan stat (4 §) eller förbud mot åtgärder som exempelvis tillverkning, lastning, lossning och transport av olika varor, om åtgärderna är ägnade att främja förfaranden som förbjudits med stöd av 3 eller 4 § (5 §).

Föreskrifter som regeringen meddelar är straffsanktionerade enligt 11 §. För uppsåtliga brott stadgas böter eller fängelse i högst två år. För gärningar som begås av grov oaktsamhet är straffskalan böter eller fängelse i högst sex månader. Ringa fall liksom anstiftan av och medhjälp till en gärning är straffria. Någon särskild straffskala för grova brott finns inte.

FN-lagkommittén, vars betänkande låg till grund för propositionen (1971: 77) med förslag till lag om vissa internationella sanktioner, m. m. ansåg att det fanns visst fog för antagande att ett straffmaximum som översteg fängelse i två år kunde vara av vikt för laglydnaden men stannade för ett straffmaximum på två års fängelse, varvid kommittén särskilt beaktade att förverkande av den ekonomiska vinst som kan ha uppkommit för den som har begått sanktionsbrott borde finnas att tillgå som påföljd (prop. s. 24). Generaltullstyrelsen erinrade i sitt remissvar över FN-lagkommitténs betänkande att överträdelse av import- och exportförbud i allmänhet var underkastade straffbestämmelser i lagen (1960: 418) om straff för varusmuggling och att sådana överträdelse mot bl. a. import- och exportförbud som avsågs i 3 § lagen om vissa internationella sanktioner var lika straffvärda som överträdelse av t. ex. de allmänna import- och exportförbuden (de numera upphävda kungörelsen (1947: 82) angående allmänt importförbud och kungörelsen (1950: 324) angående allmänt exportförbud). Införsel eller utförsel i strid mot förbud enligt nämnda paragraf borde därför, enligt generaltullstyrelsen, bestraffas enligt varusmuggningslagen. Föredraganden var emellertid inte beredd att förordna en straffrättslig särbehandling av överträdelse och förbud enligt 3 §. Han fann, med hänsyn till att det var fråga om brott som motverkade syftet med viktiga internationella sanktionsbeslut och som kunde gälla starka ideella intressen eller betydande ekonomiska värden, de av kommittén föreslagna strafflatituderna väl avvägda, dvs. böter eller fängelse i två år för uppsåtliga brott och böter eller fängelse i högst sex månader för oaktsamhetsbrott (prop. s. 90).

Straffbestämmelserna i varusmugglingslagen var vid denna tidpunkt för varusmuggling, som inte är grov, dagsböter eller fängelse i högst ett år och för grov varusmuggling fängelse i högst två år. Straffmaximum i lagen om vissa internationella sanktioner kom således att motsvara vad som då gällde för grov varusmuggling. Jag bortser här från varusmuggling avseende narkotika, för vilket brott strängare straffskalor gäller.

Efter tillkomsten av lagen om vissa internationella sanktioner har straffbestämmelserna i varusmugglingslagen skärpts, såvitt nu är i fråga, genom en ändring som trädde i kraft den 1 januari 1974 (SFS 1973: 672 och 1016). Varusmuggling som inte är grov förskyller numera böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är att anse som grovt, är straffet fängelse lägst sex månader och högst sex år. Detta innebär en fördubbling av straffmaximum för varusmuggling och en tredubbling för grov varusmuggling.

Efter skärpningen i varusmugglingslagen överensstämmer strafflatituderna i de båda lagarna såvitt avser normalgraden. För grövre brottslighet kan straffnivån i praktiken variera kraftigt till följd av de stora skillnaderna i straffmaximum. Detta är enligt min mening inte tillfredsställande, särskilt med hänsyn till att grova brott mot t. ex. införsel- och utförselbud enligt lagen om vissa internationella sanktioner kan vara lika straffvärda som motsvarande brott mot sådana införsel- och utförselbestämmelser som straffsanktioneras enligt varusmugglingslagen.

Det är därför angeläget att nu göra en justering i straffbestämmelserna i lagen om vissa internationella sanktioner. Syftet är att bringa bestämmelserna i större överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i varusmugglingslagen.

Detta bör ske på så sätt att det i lagen om vissa internationella sanktioner införs en särskild straffskala för grova brott. Vid bestämmande av strafflatituden i denna bör man beakta att förbuden inrymmer handlingar av mycket skiftande slag. Några av dessa får generellt sett anses vara mindre straffvärda än andra, t. ex. sådana handlingar enligt 5 § som till sin natur är försökshandlingar eller som kan medföra ansvar för medverkan.

Med hänsyn härtill förordar jag, efter samråd med chefen för justitiedepartementet, att straffskalan för grova brott bestäms till fängelse i högst fyra år. Den nya bestämmelsen bör tas in i första stycket i 11 §.

Jag kommer att i specialmotiveringen gå närmare in på och exemplifiera sådana omständigheter som kan medföra att en gärning kan anses som grovt brott.

Härutöver bör i 15 § göras en ändring av redaktionell natur.

2.7 Förbud mot införsel av Krugerrand

Mitt förslag: Riksdagen bör godkänna regeringens beslut att till följd av en resolution av FN:s säkerhetsråd den 26 juli 1985 sätta 3 § lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner i tillämpning för ett förbud mot införsel av det sydafrikanska guldmyntet Krugerrand till Sverige.

Skälen för mitt förslag: Jag har i avsnitt 2.6 redogjort för lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner och förutsättningarna för att sätta den i tillämpning. Jag framhöll därvid bl. a. att lagen är en s. k. fullmaktslag som formellt är i kraft men som endast kan sättas i tillämpning för att fullgöra FN:s säkerhetsråds beslut eller rekommendationer.

Det är regeringen som förordnar om tillämpning av lagen. Ett sådant förordnande skall underställas riksdagens prövning inom en månad, eller om riksmöte inte pågår, inom en månad från början av nästkommande riksmöte (1 § lagen om vissa internationella sanktioner). Om underställning inte sker inom angiven tid eller om riksdagen inte inom två månader efter underställningen godkänner regeringens förordnande, förfaller detta.

Regeringen har hittills satt lagen i tillämpning vid två tillfällen dels för att kunna vidta sanktionsåtgärder mot Rhodesia, dels för att kunna vidta sådana åtgärder mot Sydafrika. Sanktionsåtgärderna mot Rhodesia gällde under tiden den 1 juli 1971—den 22 december 1979. Vad angår Sydafrika har regeringen i förordningen (1977: 1126) om tillämpning ifråga om Sydafrika av lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner förordnat att 3 §, 4 § 1—3 samt 5 § i lagen skall tillämpas med anledning av FN:s säkerhetsråds resolution den 4 november 1977 om vapenembargo mot Sydafrika (jfr prop. 1977/78: 83, UU 8, rskr 128). Samtidigt meddelade regeringen i förordningen (1977: 1127) om vissa sanktioner mot Sydafrika vissa förbud i enlighet med säkerhetsrådets resolution. Den sistnämnda förordningen har därefter skärpts (SFS 1985: 100) i samband med att lagen (1985: 98) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia med därtill hörande förordning (SFS 1985: 99) trädde i kraft den 1 april 1985.

FN:s säkerhetsråd har den 26 juli 1985 antagit en resolution, nr 569, om Sydafrika i vilken medlemsstaterna uppmanas att vidta åtgärder mot Sydafrika bl. a. i form av förbud mot nyinvesteringar i Sydafrika, restriktioner på sportens och kulturens områden samt förbud mot försäljning av Krugerrand och andra mynt som har präglats i Sydafrika. Resolutionen är inte bindande för medlemsstaterna utan en rekommendation till dessa att vidta de av säkerhetsrådet föreslagna åtgärderna. Resolutionen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Sverige hade redan innan denna resolution tillkom vidtagit åtgärder som innebär att resolutionen till övervägande del har efterkommit. Jag får här hänvisa till proposition (1984/85: 56) med förslag till lag om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia. I denna lämnas en redogörelse för den dittillsvarande samlade svenska Sydafrikapolitiken.

Vad gäller Krugerrand har dock någon åtgärd inte vidtagits.

Krugerranden är ett sydafrikanskt samlarmynt som började präglas i slutet av 1960-talet i syfte att ge småsparare möjlighet att investera i guld och samtidigt stimulera efterfrågan på sydafrikanskt guld. Merparten av produktionen säljs på export och Krugerrand jämte övrig guldexport svarar för drygt 50% av Sydafrikas totala exportintäkter. År 1983 utgjorde exporten av Krugerrand ca 19% av guldexporten. Hälften av Krugerrandexporten antas gå till USA. Sveriges import av Krugerrand är obetydlig, liksom importen av andra mynt präglade i Sydafrika.

Flera länder, däribland USA, har som jag nämnt tidigare, redan beslutat om åtgärder i enlighet med säkerhetsrådets resolution.

För att uppfylla resolutionen såvitt avser Krugerrand har regeringen tidigare i dag beslutat införa ett förbud mot import till Sverige av Krugerrand. Förbudet träder i kraft den 1 december 1985.

Regeringens förordnande bör underställas riksdagen.

2.8 Övriga åtgärder

Under detta avsnitt redovisas för riksdagens kännedom de åtgärder som regeringen vidtagit under hösten 1985.

2.8.1 Rekommendationer till näringslivet och rederier vad avser utbytet med Sydafrika m. m.

Jag har inledningsvis redogjort för statsmakternas hållning till sanktioner mot Sydafrika på handelsområdet och uttalat att den extraordinära situation som nu inträtt i Sydafrika kan motivera införandet av sådana åtgärder så länge dessa inte strider mot GATT:s bestämmelser.

Sverige har redan vidtagit vissa med GATT förenliga åtgärder på handelsområdet. Jag kan i sammanhanget erinra om statsmakternas uttalanden vad gäller import till Sverige av kol och uran från Sydafrika och Namibia (se prop. 1980/81:90 och 1983/84:158), liksom om regeringens rekommendation den 2 maj 1985 till statliga myndigheter att avstå från upphandling av varor från Sydafrika.

Liknande begränsade åtgärder har vidtagits av en rad andra länder. I *Danmark* har regeringen träffat en frivillig överenskommelse med näringslivet i syfte att minska den danska importen av kol från Sydafrika. I *Norge* och *Finland* har, såsom nämnts tidigare, regeringarna haft överläggningar med näringslivet i syfte att minska handelsutbytet med Sydafrika. I det gemensamma nordiska handlingsprogrammet har de nordiska länderna enats om att rekommendera nordiska företag att avstå från handel med Sydafrika.

Mot bakgrund härav har regeringen den 10 oktober beslutat rekommendationer till näringslivet och svenska rederierna vad avser Sydafrika.

I rekommendationen till näringslivet uppmanas de företag som exporterar till eller importerar från Sydafrika att söka finna andra marknader och leverantörer i syfte att minska handelsutbytet med Sydafrika. Regeringen fäster i rekommendationen också näringslivets uppmärksamhet på det dekret om skydd mot exploatering av Namibias naturtillgångar som antogs av FN:s Namibiaråd år 1974 och rekommenderar att bestämmelserna däri respekteras.

I rekommendationen till rederierna uppmanar regeringen dessa att om möjligt undvika trafik på Sydafrika och att i första hand försörja övriga länder i södra Afrika via hamnar utanför Sydafrika.

Som uppföljning av rekommendationerna har jag också haft överläggningar med representanter för näringslivet och rederierna.

Regeringen utgår från att berörda företag och rederier kommer att söka följa rekommendationerna. Åtgärderna har stöd i en bred folkopinion. Fackföreningsrörelsen, kyrkorna och folkrörelserna har enhälligt ställt sig bakom kraven på isolering av Sydafrika även på handelsområdet.

Regeringen är medveten om att det för vissa företag kan medföra svårigheter att snabbt ändra och lägga om sin handel och sina handelsmönster. Några företag kommer att behöva längre tid än andra för denna omställning, och även omfattningen av företagens problem kommer med nödvändighet att variera. Väsentligt är dock att den sammanlagda effekten av företagens ansträngningar leder till en minskning av handeln med Sydafrika.

Regeringen kommer att ägna den fortsatta utvecklingen av handelsutbytet med Sydafrika särskild uppmärksamhet. Om syftet med rekommendationerna inte uppnås, är jag beredd att föreslå regeringen att handeln med Sydafrika licensieras för att därigenom erhålla underlag för en mer detaljerad granskning av handelns utveckling.

Vad avser de svenska företag som har dotterbolag i Sydafrika vill jag understryka att dessas verksamhet i första hand regleras genom den nya skärpta lagen om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia, som trädde i kraft den 1 april 1985 (SFS 1985:98).

Regeringen finner det angeläget att i sammanhanget understryka att de åtgärder av sanktionskaraktär som vidtagits mot Sydafrika utgör en del av den totala svenska Sydafrikapolitiken. Andra delar utgörs av biståndet och olika handelspolitiska åtgärder. Av det totala bilaterala biståndet går drygt 40% eller 1.7 miljarder kr. till södra Afrika i form av bilateralt bistånd till frontstaterna, stöd till SADCC (Southern African Development Coordination Conference) och till befrielseörelserna. Därtill kommer de satsningar som görs via BITS, SWEDFUND, IMPOD, SUKAB m. fl. Regeringen har vidare inrättat en särskild tjänst inom utrikesdepartementets handelsavdelning för att samordna svenska resurser inom näringsliv, exportfrämjande organisationer och biståndsorgan i syfte att långsiktigt främja Sveriges ekonomiska förbindelser med de fria staterna i södra Afrika.

Södra Afrika är sett på kort sikt en region med allvarliga politiska och ekonomiska problem. Förutsättningarna för ett dynamiskt kommersiellt samarbete är således inte de bästa. På lång sikt finns dock i flera av länderna en stor potential för en utveckling och breddning av de kommersiella relationerna. På nordisk basis pågår f. n. inom ramen för det s. k. Sorsainitiativet ett intensivt arbete för att utarbeta förslag till samarbetsprojekt inom skilda områden. De åtgärder som nu beskrivits utgör ett viktigt komplement till sanktionsåtgärderna mot Sydafrika.

2.8.2 Utredning om användning i det svenska näringslivet av metaller m. m. från Sydafrika

Regeringen gav den 2 september i år i uppdrag till kommerskollegium att, i samverkan med överstyrelsen för ekonomiskt försvar och statens industriverk, utreda användningen av metaller och mineral från Sydafrika i svenskt näringsliv och tänkbara effekter av minskad eller stoppad import av dessa metaller och mineraler. Utredningen skulle bl. a. belysa effekterna av ett bortfall av produktion i Sydafrika resp. leveranser till Sverige. Den skulle också analysera möjliga vägar för att minimera de härigenom uppkomna negativa effekterna bl. a. genom omläggning av importen till alternativa leverantörländer.

Kommerskollegium har den 30 september till utrikesdepartementet överlämnat en första rapport som behandlar sex metaller, nämligen krom, mangan, zirkonium, nickel, kobolt och vanadin. Sammanfattningsvis konstateras att ett avbrott i direkthandeln mellan Sverige och Sydafrika endast skulle medföra begränsade effekter i form av fördyringar till följd av behovet att söka nya inköpskällor. Någon nämnvärd kvantitetseffekt i försörjningen bedöms inte uppstå. Ett avbrott i Sydafrikas produktion och export av nämnda metaller skulle däremot ställa västvärldens industriländer inför djupgående försörjningsproblem.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag har anfört har inom utrikesdepartementet upprättats förslag till

1. lag om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika.
2. lag om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkott-åtgärder mot Sydafrika.
3. lag om ändring i lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner.

Lagförslagen under 1 och 2 är okomplicerade. Lagförslaget under 3 innebär i huvudsak att en särskild straffskala för grova brott införs. Förslaget medför inte någon ändring i lagens speciella uppbyggnad. Med hänsyn härtill anser jag inte att lagrådets hörande är påkallat.

Lagförslaget under 2 har upprättats efter samråd med chefen för civildepartementet och det under 3 efter samråd med chefen för justitiedepartementet.

4 Specialmotivering

4.1 Lag om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika

1 §

Varor hänförliga till 1–24 kap. lagen (1977: 975) med tulltaxa får inte föras in i landet, om varorna har sitt ursprung i Sydafrika.

Förbudet omfattar inte införsel under sådana omständigheter som för en tullpliktigt vara medför tullfrihet enligt 7 § tullförordningen (1973: 979).

Paragrafen anger i *första stycket* omfattningen av importförbudet som kommer att täcka samtliga jordbruksprodukter, dvs. levande djur och animaliska produkter (första avdelningen i tulltaxan), vegetabiliska produkter (andra avdelningen), animaliska och vegetabiliska fetter och oljor m. m. (tredje avdelningen) och beredda näringsmedel, drycker, sprit och ättika samt tobak (fjärde avdelningen).

Genom utformningen av förbudet kommer detta att omfatta även åtskilliga varor och varugrupper som f. n. över huvud taget inte importeras till

Sverige. Jag har redan i den allmänna motiveringen framhållit att en sådan utformning underlättar bl. a. den administrativa hanteringen av importförbudet och således är mindre resurskrävande.

Förbudet kommer vidare att omfatta såväl den kommersiella som den privata importen. Undantagen är endast sådan import som sker i enlighet med 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser. Detta framgår av *andra stycket*.

2 §

Om olovlig införsel av varor och om försök därtill finns bestämmelser i lagen (1960: 418) om straff för varusmuggling.

Den föreslagna lagen innehåller inga straffbestämmelser. I stället gäller varusmuggningslagens bestämmelser. I denna paragraf lämnas upplysning om detta förhållande.

Slutligen får regeringen övergångsvis för visst fall medge undantag för en leverans varom avtal slutits före lagens ikraftträdande men som inte kunnat införas dessförinnan. Bestämmelsen är avsedd att komma till användning under en kortare övergångstid. Härför fordas dock att synnerliga skäl föreligger, såsom att importören utan egen förskyllan försatts i den situationen att varorna inte kunnat införas före lagens ikraftträdande och han därigenom skulle lida stora ekonomiska förluster.

4.2 Lag om ändring i lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner

11 §

Ändringen i 11 § består i att en särskild straffskala för grova brott införs. I den allmänna motiveringen har redogjorts för skälen härtill, nämligen att bringa bestämmelserna i lagen (1960: 418) om straff för varusmuggling och lagen om vissa internationella sanktioner i större överensstämmelse med varandra med hänsyn till att båda lagarna reglerar varors införsel till och utförsel från Sverige. Mot denna bakgrund kan viss ledning hämtas från varusmuggningslagen i fråga om omständigheter som kan inverka i bedömningen av ett brotts grovhet.

Omständigheter som kan göra att brottet skall anses som grovt är att det förövats yrkesmässigt eller att den straffbara hanteringen på annat sätt satts i system på ett förslaget sätt. Andra omständigheter som kan spela roll i detta avseende är att den brottsliga verksamheten varit omfattande och avsett gods av betydande mängd eller stora värden. Gärningarna kan vidare ha inneburit stor vinning för gärningsmannen. Ytterligare omständigheter kan vara att de varor som varit föremål för den brottsliga verksamheten är av särskild farlig art.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen *dels* föreslår riksdagen att anta inom utrikesdepartementet uppräta-
de förslag till

1. lag om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika,
2. lag om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika,
3. lag om ändring i lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner.

dels föreslår riksdagen att godkänna regeringens förordnande att 3 § lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner skall tillämpas i fråga om Sydafrika till följd av FN:s säkerhetsråds resolution, nr 569, den 26 juli 1985 (avsnitt 2.7),

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag i övrigt har anfört om regeringens åtgärder mot apartheid i Sydafrika (avsnitt 2.8).

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och det ändamål som föredraganden har hemställt om.

Säkerhetsrådets resolution 569 (1985) den 26 juli 1985

The Security Council.

Deeply concerned at the worsening of the situation in South Africa and at the continuance of the human suffering that the *apartheid* system, which it strongly condemns, is causing in that country.

Outraged at the repression, and condemning the arbitrary arrests of hundreds of persons.

Considering that the imposition of the state of emergency in 36 districts of the Republic of South Africa constitutes a grave deterioration in the situation in that country.

Considering as totally unacceptable the use by the South African Government of detention without trial and forcible removal, as well as the discriminatory legislation in force.

Acknowledging the legitimacy of the aspirations of the South African population as a whole to benefit from all civil and political rights and to establish a united, non-racial and democratic society.

Acknowledging further that the very cause of the situation in South Africa lies in the policy of *apartheid* and the practices of the South African Government.

1. *Strongly condemns* the *apartheid* system and all the policies and practices deriving therefrom.

2. *Strongly condemns* the mass arrests and detentions recently carried out by the Pretoria Government and the murders which have been committed;

3. *Strongly condemns* the establishment of the state of emergency in the 36 districts in which it has been imposed and demands that it be lifted immediately;

4. *Calls upon* the South African Government to set free immediately and unconditionally all political prisoners and detainees, first of all Mr. Nelson Mandela;

Säkerhetsrådet.

som känner djup oro över den allt allvarigare situationen i Sydafrika och över att apartheid-systemet, som rådet kraftigt fördömer, fortsättningsvis förorsakar svårt lidande i landet,

som upprörs av förtrycket och fördömer arresteringen av hundratal människor,

som anser att proklamerandet av undantagstillstånd i 36 distrikt i Sydafrikanska Republiken utgör en allvarlig försämring av situationen i landet,

som anser att den sydafrikanska regeringens åtgärder för internering utan rättegång och tvångsflyttning samt den gällande diskriminerande lagstiftningen är helt oacceptabla,

som erkänner att den sydafrikanska befolkningen som helhet är berättigad att sträva efter att komma i åtnjutande av samtliga civila och politiska rättigheter och att upprätta ett enat, icke-rasistiskt och demokratiskt samhälle.

som vidare erkänner att den verkliga orsaken till situationen i Sydafrika ligger i apartheid-politiken samt den sydafrikanska regeringens åtgärder,

1. *fördömer kraftigt* apartheid-systemet samt alla därav följande politiska principer och åtgärder.

2. *fördömer kraftigt* de massarresteringar och interneringar som nyligen företagits av regeringen i Pretoria samt de mord som förövats,

3. *fördömer kraftigt* införandet av undantagstillstånd i de 36 distrikt detta proklamerats och kräver att det omedelbart hävs.

4. *uppmänar* den sydafrikanska regeringen att omedelbart och villkorslöst frige alla politiska fångar och internerade, och i första hand Nelson Mandela,

5. *Reaffirms* that only the total elimination of *apartheid* and the establishment in South Africa of a free, united and democratic society on the basis of universal suffrage can lead to a solution;

6. *Urges* States Members of the Organization to adopt measures against South Africa, such as the following:

(a) Suspension of all new investment in South Africa;

(b) Prohibition of the sale of krugerrands and all other coins minted in South Africa;

(c) Restrictions in the field of sports and cultural relations;

(d) Suspension of guaranteed export loans;

(e) Prohibition of all new contracts in the nuclear field;

(f) Prohibition of all sales of computer equipment that may be used by the South African army and police;

7. *Commends* those States which have already adopted voluntary measures against the Pretoria Government and urges them to adopt new provisions, and invites those which have not yet done so to follow their example;

8. *Requests* the Secretary-General to report to it on the implementation of the present resolution;

9. *Decides* to remain seized of the matter and to reconvene as soon as the Secretary-General has issued his report, with a view to considering the progress made in the implementation of the present resolution.

5. *bekräftar på nytt* att endast en fullständig eliminering av *apartheid* samt upprättandet i Sydafrika av ett fritt, enat och demokratiskt samhälle på grundval av allmän rösträtt kan leda fram till en lösning.

6. *anmodar* organisationens medlemsstater att vidta åtgärder mot Sydafrika såsom följande:

(a) inställande av alla nyinvesteringar i Sydafrika,

(b) förbud mot försäljning av krugerrand och alla andra mynt som präglats i Sydafrika,

(c) restriktioner i fråga om idrottsliga och kulturella förbindelser,

(d) inställande av exportgarantilån,

(e) förbud mot alla nya avtal på kärnkraftsområdet,

(f) förbud mot all försäljning av datautrustning som kan komma att användas av sydafrikanska armén och polisen.

7. *anmodar* de stater som redan vidtagit frivilliga åtgärder mot regeringen i Pretoria att skyndsamt anta nya bestämmelser samt uppmanar dem som ännu inte gjort så att följa deras exempel.

8. *anmodar* generalsekretären att rapportera till rådet om genomförandet av denna resolution.

9. *beslutar* att fortsätta att behandla ärendet och att samlas till ett nytt möte så snart generalsekretären avgivit sin rapport i syfte att ta ställning till de framsteg som gjorts vad avser genomförandet av denna resolution.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
Utdrag ur regeringsprotokoll den 24 oktober 1985	5
1 Inledning	5
2 Allmän motivering	6
2.1 Utvecklingen i Sydafrika och södra Afrika under år 1985	6
2.2 Internationella åtgärder	9
2.3 Slutsatser och motiv för nya åtgärder mot Sydafrika	11
2.4 Lag om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika	13
2.5 Lag om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika	17
2.6 Ändringar i lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner	19
2.7 Förbud mot införsel av Krugerrand	20
2.8 Övriga åtgärder	22
2.8.1 Rekommendationer till näringslivet och rederier vad avser utbytet med Sydafrika m. m.	22
2.8.2 Utredning om användning i det svenska näringslivet av metaller m. m. från Sydafrika	23
3 Upprättade lagförslag	24
4 Specialmotivering	24
4.1 Lag om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika	24
4.2 Lag om ändring i lagen (1971: 176) om vissa internationella sanktioner	25
5 Hemställan	26
6 Beslut	26
Bilaga 1 Säkerhetsrådets resolution 569 (1985) den 26 juli 1985	27

